

בפסח 1997 ביקשה נילי שדמי עורכת בנרבתה ממספר חברים לכתוב על חוויותיהם האישיות על יציאה מעבדות לחרות.

בהמשך 4 סיפורים של חברים כפי שפורסמו בעלון

יהודי חופשי – אושי רם ז"ל

יהודי חופשי רק בארצות ישראל

כן, גם אני השגתי את חרותי כשיצאתי מאירופה ועליתי לא"י. בעצם, חיינו במדינה דמוקרטית ולכן קשה להגיד שחיינו בעבדות. בכל זאת, כיהודים, לא היתה לנו חרות מלאה כמו לאחרים. היתה שם אנטישמיות, לפעמים גלויה ולפעמים סמויה. ריח השריפה כבר היה באויר.

ב-1929 נוסדה תנועת השוה"צ. הצטרפתי אליה. שם ינקתי את החזון של הגשמה ציונית סוציאליסטית חלוצית. רצינו לבנות בית בא"י. ב-1933 יצאנו להכשרה. בשנת 1935 עלינו לא"י. כל השנים שאני חי כאן - אני מרגיש יותר חופשי משם. זו היתה מדינה של הגויים. לא שלנו. בנוסף לכך אני חי בקבוץ ומממש את מלוא חרותי כאדם: יכול לבטא את דעתי, להכריע בדברים, לעשות.

- עכשיו הגלגל התהפך. אתה הרוב ויש מיעוטים אחרים שנעשים להם עוולות, נלקחים מהם זכויות ונוסף לכך אנחנו עם כובש. אתה מרגיש חופשי בתוך כל זה?

זו שאלה קשה. כן. אני מרגיש חופשי. אני שלם עם מצפוני כי בעמדותי אני מתנגד למעשים הללו ומאמין שעוד נשתחרר מהכיבוש והמיעוטים יזכו לזכויות שוות. קשה לי עם המצב הזה אבל אני עדיין מרגיש חופשי.

- יהודים שחיים עד היום בחו"ל - אין להם חרות מלאה?

לא! לא! זו טעות לחשוב שכן. בכל מקום יש אנטישמיות. גם ברחוב. כל זמן שיהודים יהיו בתפוצות, תהיה אנטישמיות. אולי יש להם ליהודים חרות חיצונית. נפשית - פנימית - אין להם.

- האם למיעוט יכולה להיות חרות?

השאלה היא אלו יסודות יש למדינה. אם יש זכויות שוות לכולם - כן. אם אין, ולרוב אין, אז לא יכולה להיות תחושת חרות. בכל מקום - לא כדאי להיות מיעוט.

אושי רם

עס אני יצאתי מעבדות לחרות

מנע, גדלתי בעירק. זו היתה תקופת העבדות שלי. אולי לא עבדות בדיוק - אבל חרות לא היתה שם. הייתי שבוי בארץ זרה שאינה שייכת לי ואני לא שייך לה. אני תמיד זוכר את הפחד שלי כילד יהודי ההולך ברחוב לביה"ס ונערים ערבים מתקיפים אותי ומציקים לי. היו יורקים, נותנים ציפחות, דוחפים. הרוק שלהם עוד נוזל לי על הפנים עד היום. פעם אפילו פתחו לי את התיק, הוציאו את התנייד והכריחו אותי לקרוא בקול רם. הרגשתי שאני בוגד בספר הקודש. פשוט השפלה.

מאז היותי בן 9 - הצקתי לאמי בשאלה: מתי נעלה לא"י? כל יום בדרכי מביה"ס, עברתי דרך בית הכנסת והסתכלתי על הרשימה של העולים לא"י. בגיל 12 זכיתי לראות את שמות בני המשפחה מופיעים ברשימה. הרגשתי שהגאולה מגיעה.

כל השנים בעירק גדלנו בידיעה שאנחנו רוצים לצאת לא"י. הרגשתי שמקומי איננו בעירק אלא בארץ ישראל. עד אז לא היה לי בטחון, הרגשתי כמו ציפור הכלואה בכלוב ורוצה לצאת ממנו. ב-1951 יצאתי מעירק. הגעתי ללוד ונישקתי את אדמת א"י 3 פעמים. הרגשתי הרגשת חרות. הרגשתי שהגעתי הביתה. מאז אני פטריוט של המדינה ומוכן לתת לה הכל. היא נתנה לי בטחון וחרות. מדינת ישראל ובראשה בן-גוריון שהיה בשבילי כמו משיח. אני לעולם לא אחזור לעירק. אין לי קשר לשם. אין בי געגועים. אני לעולם לא אעזוב את מדינת ישראל וגם הילדים שלי לא יעזבו. הם יודעים היטב עד כמה זה יפגע בי. כאן מקומנו. כאן חרותנו.

מנשה אופיר

הרבה פעמים יצאתי מצרות לחרות

הפעם הראשונה היתה כשיצאתי מאושוויץ - מחנה ההשמדה. הייתי שם בערך חודשיים. מספר פעמים ניסיתי להיכנס לסלקציות שנעשו במחנה. לא הצלחתי. בדיעבד מתברר שזהו מזלי הטוב. אלו שנבחרו - לא נותרו בחיים. הפסקתי להתנדב והחלטתי שהגורל יוביל אותי לאן שיוביל. בסוף נבחרתי באחת הסלקציות יחד עם אלף בחורות צעירות (הייתי בת 16) והועברנו למחנה עבודה בגרמניה. עבדנו שם קשה - 12 שעות כל יום בעבודה מפרכת, אבל אחרי אושוויץ זה היה משב רוח רענן. באושוויץ חיינו בתת-תנאים ונוסף לכך עמד מעלינו כל הזמן האיום של המוות. שמענו את הצעקות, ראינו את הזוועות. היציאה מאושוויץ למחנה עבודה היתה כמו יציאת מצרים בשבילי.

הפעם השניה היתה הפגישה עם החיילים האמריקאים. האמריקאים התקרבו לאזור המחנה שלנו והגרמנים החליטו להזיז אותנו. פתחנו במסע נדודים ארוך - תחת איומי הרובים הגרמנים. לא ידענו לאן אנחנו הולכים, לא ידעת אם הגרמנים ידעו. אולי כך רצו להשמיד אותנו. אולי פשוט ברחו בלי לחשוב. ראינו כל הדרך גרמנים בורחים על נפשם. אנחנו, הבחורות, בחרנו ללכת לאט, בתקווה שהאמריקאים ישיגו אותנו. הגרמנים איימו להרוג אותנו וניצלנו בזכות מפקד המחנה (גרמני כמובן) ששמר עלינו לבל יירו בנו. באחד הימים ראינו מרחוק שיירה מתקרבת. עמדנו בצד וחיכינו. לא חששנו שיירו בנו. הרגשנו פשוט שאנחנו כבר לא קיימות. כשהתקרבו האנשים - ראינו שאלו חיילים אמריקאים. אכן נגולה מליבנו. הגיע זמן חרותנו.

החיילים לקחו אותנו תחת חסותם. חילקו אותנו בין הכפריים וציוו עליהם לארח אותנו. זו היתה הנאה מכופלת לראות פתאום את הכפריים כשהם נחמדים אלינו. נתנו לנו אוכל ופינוקים אחרים. כשקמנו בבוקר הם מיהרו אלינו והתענינו איך ישנו. צחקנו לעצמנו. אני זוכרת את הנער במשפחה מגיע לארוחת הבוקר ומרים את ידו וצועק - "הייל היטלר!". הסבא שלו נתן לו מכה הגונה, שפרושה - הסיסמה התחלפה. הרגשנו הרגשת נצחון, שמחה וחרות.

הפעם השלישית היתה העליה לא"י. אחרי השחרור בידי האמריקאים התחילו הנדודים כמו יציאת מצרים. חיכו לנו עוד הרבה תלאות. היו חיילים שיכורים (אמריקאים) שפרצו למגורים שלנו וכמעט אנסו את הבחורות. חלקן קפצו מהחלון ושרבו את הרגלים. עברנו מעיר לעיר. ממחנה למחנה. האמריקאים דאגו לנו לאוכל ממונות הקרב שלהם. בגדים לקחנו מהמוחסנים הנטושים של הגרמנים. הגעתי להונגריה. גם אבא שלי הגיע הצטרפתי לנוער הקומוניסטי והייתי פעילה עד שקבלתי צו גיוס לפינוי הריסות העיר. עד כאן - אמרתי לעצמי. זה כבר מוגזם. אני הרי שמחתי כשהרוסים הפציצו את העיר, בעודי יושבת בגטו. רציתי שיבואו עוד ועוד מטוסים. עכשיו - שאפנה את ההריסות! אין סיכוי. מייד הלכתי להכשרה לקראת העליה לא"י, ובהמשך עליתי לארץ. כך יצאתי לחרות פעם שלישית. והשאר יסופר בפעם אחרת.

רחל כרמלי

לוחם התקומה

בכור הגיטו

פוד המתק על הגזים

בנרבתה: עלון פנימי של קבוץ מענית, גליון 7 (616) ניסן, אפריל 97, תשנ"ז

פועלי כל העולם

חג החרות מתקרב ובא עלינו לטובה, וחשבתי שאין יותר מתאים מלכתוב מספר מילים על הפועלים הזרים השוהים בארצנו. אחרי הכל, איך שלא נביט בזה, חלקם הגדול הם עבדים, עבדים זרים, העושים את כל העבודות הבזויות במשק העבודה הישראלי.

פועלי כל העולם, פועלים קשי יום, מרומניה, סין, אקוודור, טורקיה, חבר העמים וכו', באים בשערינו כדי להתפרנס ולשלוח את הכסף למשפחותיהם בחו"ל, כדי שיוכלו לחיות בצורה מכובדת יותר.

משרד העבודה והרווחה ושר דתי העומד בראשו, החליט לגרש עד תחילת שנת אלפיים, אלפי עובדים זרים שהגיעו באופן חוקי לארץ, ובגלל סיבות שונות הפכו לפועלים בלתי חוקיים.

בצורה שיטתית החלו לצוד אותם באתרי הבניה, במפעלים ובמעונותיהם ברחבי הארץ, ולהכניסם למאסר. הם נמצאים במאסר עד שהמעביד יואיל בטובו לקנות כרטיס טיסה לאותו מפעל שבהם לעבוד ומוצא את עצמו בכלא. לא פעם עוברים שבועות ואפילו חודשים, עד שנמצא אותו מעביד.

את אותם פועלים שעכשיו ניצודים ברחבי הארץ, מוצאים לא פעם במחסנים עלובים, חיים בצפיפות נוראית כחיות נרדפות ובתת תנאים. אפילו חיות מחמד של כמה מאיתנו זוכות ליחס ולתנאים טובים יותר.

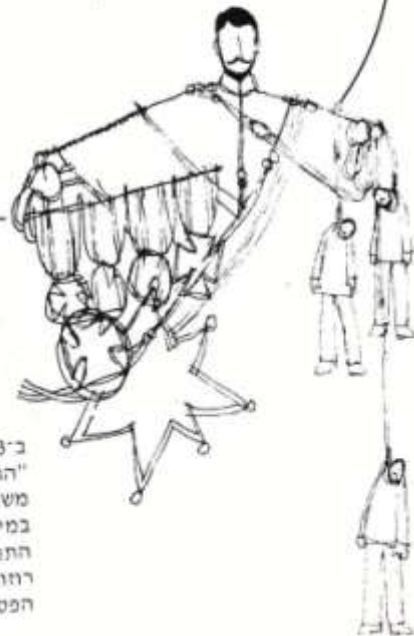
קשה לי להבין איך זה עם, שסבל כל כך הרבה במהלך ההסטוריה שלו, מגזענות, גרושים המוניים, פוגרומים ושאר מרעין בישין, לא רגיש מספיק לסבלם של אנשים אחרים, ולא רק בקשר לעובדים הזרים.

ולסיום, תארו לכם, שביל קלינטון מחליט מחר, לגרש בצורה המונית את כל היהודים העובדים באופן בלתי חוקי בארה"ב. מה היה קורה אז, ואיך היינו נגיבים?

פועלים זרים יהיו תמיד, מישהו חייב לעשות את העבודה, אבל אפשר וצריך להתייחס אחרת.

חג חרות שמח!

משה בן גיאת

ב-1943 הוצאה בראבאט שבמרקו פרודיה בנוסח ההגדה הנקראת "הגדה־הדי היטלר". הוציא הגדה זו לאור נסים בן שמעון. בהגדה זו משתקפת שמחת היהודים על נסיגת צבאות וישי ממרוקו. מעניינות במיוחד הן הדמויות בהגדה זו: החכם - אנגלי, הרשע - היטלר, התם - אמריקאי, שאינו יודע לשאול - מוסוליני, רבי אלעזר - רחווולט, רבי יוסי הגלילי - סטאלין, רבי עקיבא - מונטגומרי, הפסוק "ה' יוציאנו ממצרים" מלווה בציור של דה"גול